

als zij maar opgaven, tot geen partij te behooren. Van de gevangenneming in het groot in den zomer van 1918 bleven de artsen verschoond. Groot was de vraag naar gemeenteartsen, toen de cholera uitbrak.

De artsen werden met de kunstenaars en rechtsgeleerden in de derde categorie van burgers geplaatst, die weinig nut voor de gemeenschap opleveren, en daarom een weekrantsoen krijgen, dat nauwelijks voor een dag voldoende is. Daarom lieten zij zich gaarne met levensmiddelen betalen!

In October 1918 werden alle artsen „gesocialiseerd”. Toen de woningen der „rijken” voor de „arbeiders” in beslag werden genomen, mochten de artsen twee kamers voor hun beroep behouden.

DE GROOTHANDEL IN GENEESMIDDELEN EN DE GENEESMIDDELEN-NIJVERHEID IN OOSTENRIJK. — In Oostenrijk is een „Heilmittelstelle” opgericht, welke in de eerste plaats aan de ziekenhuizen en ziekenfondsen genees- en verplegingsmiddelen zal leveren. Zij zal zich daartoe met drie groote pharmaceutische firma's en met de „pharmaceutische Industrie-Aktiengesellschaft” vereenigen om de staatsmunitiefabriek te Blumau over te nemen en daar de scheikundige grondstoffen voor de geneesmiddelen te vervaardigen. Het doel is, den woekerhandel in geneesmiddelen te fnuiken. Om het gebruik van spécialités tegen te gaan, zullen de ondernemingen, die onder het beheer der Heilmittelstelle staan, worden aangespoord, samengestelde geneesmiddelen, beantwoordende aan de meest gebruikelijke recepten, in den vorm van tabletten, ampullen, enz. in het groot te bereiden en in een bepaalde verpakking af te leveren.

Door ziekenhuizen en ziekenfondsen zullen in het algemeen slechts deze staatspatentmiddelen worden gebruikt, en de patentmiddelen uit den handel alleen, als zij werkelijk van grootere waarde zijn. Ook de apothekers zullen de staatspatentmiddelen in voorraad moeten hebben, en van de artsen wordt verwacht, dat zij slechts deze zullen voorschrijven. De apothekers zullen, wat de verkoopprijzen der middelen betreft, welke zij uit de staatsfabriek ontvangen, onder contrôle staan. Alleen als zij specialités van werkelijke waarde bedenken, mogen zij die zelfstandig bereiden en verkoopen. Zoo hoopt men den patentmiddelenhandel te kunnen onderdrukken (*Med. Klinik*). Zou het juist gezien zijn, aan het goede het uiterlijk te geven van het slechte, om het goede ingang te doen vinden?

PINKHOF.

INGEZONDEN.

HET ANTI-NEO-MALTHUSIANISME.

Het artikel van den heer FLORIS HERS in dit *Tijdschrift* (1 Nov., bldz. 1344) noodzaakt mij tot een kort verweer, maar bezorgt mij ook niet geringe moeilijkheden. Ik kan toch van geen lezer vergen, dat hij geduld zou hebben voor het lezen van een beantwoording, punt voor punt, van het weinig logische betoog van den heer HERS. Wel spelen de woorden „dus” en „derhalve” een groote rol er in, maar zij blijken geenszins de beteekenis te hebben van den regelmatigen voortgang van een bewijsvoering; stopwoorden, zou ik zeggen! Een paar christelijke onderwijzers schijnen geknoeid te hebben: „derhalve praten wij 'pro' en contra"! 1) „In de gemeentelijke huishouding zijn krachten, die buiten de macht van den enkeling zijn .... enz.... Wij mogen *dus* wel aannemen, dat in de familieverhouding nog verscheidene krachten werkzaam zijn, eveneens buiten de macht van de gezinshoofden"! Ik weersta de verzoeking, nog meer voorbeelden te geven: het ware een miskennis van het gezond verstand van den lezer, wanneer ik hem zelf niet in staat achtte, de, laat ik maar zeggen leemten, in de logica te ontdekken. Dit alles is echter geen hoofdzaak. Uit

1) Alle cursiveeringen zijn van mij.

het geheele stuk krijg ik den indruk, dat het voor den heer HERS, in tegenstelling met zijn eigen meening, geen voorrecht is geweest, zijn levenswijsheid in Rijsoord te hebben opgedaan. Immers, hij is daar zóó sterk onder den droefgeestigen indruk geraakt van treurige levensomstandigheden in groote gezinnen („allen, zonder onderscheid, zijn oververmoeid en na het derde of vierde kind vrijwel ongevoelig voor de weelde en heerlijkheid van het moederschap”, bldz. 1352), dat hij thans nog bevangen is in een grenzeloos pessimisme. Wat baten, zoo vraagt hij, bonden en vereenigen „tegen zuigelingensterfte, voor tuberculosebestrijding, enz” tegenover de ondoorgrondelijke krachten, die hij overal aan het werk ziet! Hij heeft er allen moed van eigen overtuiging volkomen bij verloren. De tweelingen, die hij, volgens eerste aandrift, nog wilde redden met een couveuse, laat hij het volgende oogenblik rustig onverzorgd hun natuurlijken dood sterven. De jonge moeder, die in zak en asch zat, toen zij zwanger was van nummer 6 of 7, en voor wie hij, nu het te laat is, wel zoo vriendelijk is mijn raad te vragen, gaf hij . . . brochures en raad, naar ik meen te begrijpen, om de vrucht te laten afdrijven! Zoo klinkt ons allerwege in het stuk hetzelfde pessimisme zonder eind tegen. Niet pessimistisch is hij alleen ten opzichte van het ontvolkingsgevaar, dat in algemeen toegepaste gezinsbeperking schuilt: „indien ten slotte de vrees bestaat, dat te weinig kinderen zullen geboren worden, *dus* (nog eens *dus*!) dat de beperking te groot wordt, dan wil ik wijzen op een compensatie, die na eenige jaren *zal* intreden, en wel deze: het individu uit het te kleine gezin *zal* voor zich zelf verlangen een grooter of zelfs een zeer groot gezin”. Hij seine deze troostrijke stelligheid oogenblikkelijk aan de Fransche staats-commissie, die zich op het oogenblik met het bevolkingsvraagstuk bezighoudt!

De heer HERS, die aan de bonden tegen en vóór het Nieuw-Malthusianisme onvoldoende inzicht in de maatschappelijke verhoudingen verwijt, moge ook, als bewijs van mijn erkentelijkheid voor deze terechtwijzing, er twee van mij aannemen; ten eerste deze: er is nog een wereld buiten Rijsoord en er zijn sterfstatistieken, die over uitgebreider en dus betrouwbaarder materiaal beschikken dan het Rijsoordsche. Die leeren o.a., dat de zuigelingensterfte in ons land gedurende de oorlogsjaren bleef dalen! Ten tweede: de strijd tegen het Nieuw-Malthusianisme heeft niet in de eerste plaats de vrees voor ontvolking tot grondslag en geen enkele bestrijder dier leer heeft ooit verkondigd, dat onbeperkte kindergeboorte het eenige en onfeilbare geneesmiddel is tegen alle maatschappelijke misstanden. Wel meent ieder strijder tegen het N.-M., dat de opzettelijke gezinsbeperking, zooals die in alle standen meer en meer wordt toegepast, in de overgrootte meerderheid der gevallen een uiting is van gemis aan verantwoordelijkheidsgevoel, aan plichtbesef tegenover het eigen gezin en tegenover de gemeenschap, en dat het egoïsme, waaruit dit voortspuit, den mensch verwijderd houdt van een hoogere zedelijkheid, voor velen, gelukkig, nog een ideaal, waarvoor te strijden warmte en kleur geeft aan het leven.

Utrecht, 5 November 1919.

B. J. KOUWER.

DE MAATREGELEN TEGEN DE ASPHYXIE DER PASGEBORENEN.

Het scherpzinnige antwoord van den heer MINK¹⁾ op mijn bedenkingen tegen zijn artikel²⁾ heb ik met groot genoegen gelezen en overdacht. Wij zullen het over het vraagstuk, natuurlijk, niet eens kunnen worden, vóórdát het feitelijke bewijs geleverd is vóór of tegen het bestaan van foetale intra-uterine adembewegingen met, als gevolg, het indringen van vruchtwater in een deel der luchtwegen, als physiologisch verschijnsel. In afwachting daarvan hebben wij elkanders betoog te toetsen. Nu is het mijn beurt tegenover collega MINK.

Zeer te pas vermeldt, zooeven DEELMAN³⁾ een waarneming van JAEGER: vorming van

1) *Ned. Tijdschr. voor Geneesk.* 1919, II, n°. 17, bldz. 1253.

3) *Ned. Tijdschr. voor Geneesk.* 1919, II, n°. 6, bldz. 413.

2) *Ned. Tijdschr. voor Geneesk.* 1919, II, n°. 18, bldz. 1367.